

Dva dotazy poskytovatele služeb v rámci projektu a odpověď metodika kvality sociálních služeb na zajištění dopravy klientů do služby.

Dobrý den,

rádi bychom využili Vašich zkušeností a znalostí jakožto metodika sociálních služeb a konzultovali s Vámi spornou otázku zajištění dostupnosti sociální služby pro lidi s těžším zdravotním postižením formou zajištění dopravy do místa poskytování sociální služby Sociálně terapeutických dílen.

Ministerstvo práce a sociálních věcí/ odbor sociálních služeb a sociální práce vydal 16.7.2013 Doporučený postup č. 4 /2013 k § 35 odst. 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů: *Doporučený postup k zajišťování fakultativních činností při poskytování sociálních služeb.*

Vymezení fakultativních činností není jednoznačné, což je uvedeno i ve výše zmiňovaném doporučení: „Fakultativní činnosti nelze vymezit taxativně, právě pro různost druhů služeb a jejich činností, potřeb klientů a možností služeb běžně dostupných služeb v lokalitě.“ (str. 2)

Tento fakt potvrdila i autorka Doporučeného postupu č. 4 /2013 - Ing. Lusková, MPA, vedoucí oddělené koncepce sociálních služeb během svého semináře konaného 18.9. 2013 na Krajském úřadě Ústeckého kraje. Během diskuze se zástupci poskytovatelů sociálních služeb vyplynulo, že to co je v dané lokalitě vnímáno jako fakultativní činnost, může být na jiném místě a s ohledem na dostupnost veřejných služeb a zdravotních možností klienta a povinností poskytovatele služeb daných zákonem, považováno za základní činnost.

V doporučeném postupu je otázka dopravy klientů jako fakultativní služby řešena s ohledem na provázanost s dalšími zákony (o živnostenském podnikání, o silniční dopravě). Není zde specifikována, za jakých podmínek se jedná o základní či fakultativní činnost.

Otázka ke konzultaci: Je možné považovat zajištění dostupnosti služby STD ve formě dopravy osob s těžším zdravotním postižením z místa jejich bydliště do místa poskytování služby STD za základní činnost v rámci STD?

Popis situace:

Naše organizace podporuje samostatnost uživatele a využívání běžně dostupných služeb: Většina uživatelů se dopravují do dílen samostatně či s podporou asistentů za využití prostředků hromadné dopravy (MHD, linkové autobusy, vlak).

Ne u všech osob je to ale z objektivních důvodů možné. V rámci poskytování sociálně terapeutických dílen zajišťujeme pro cca 1/5 uživatelů (zhruba 10 osob) dopravu do místa poskytování služby a zpět do Domova pro osoby se zdravotním postižením. Jedná se o osoby s těžším zdravotním postižením, které vyžadují přítomnost a přímou podporu kvalifikovaného asistenta. Jejich zdravotní stav neumožňuje využívání běžně dostupných služeb (veřejné dopravy) z důvodu poruchy mobility, přidružených zdravotních problémů (psychické problémy, astmatické, epileptické záchvaty, apod.). Cesta hromadnými dopravními prostředky je pro tyto osoby tak fyzicky vyčerpávající, že nejsou schopné absolvovat program ve službě STD tak, aby pro ně byl přínosem.

Stanovisko poskytovatele služby:

Vzhledem k tomu, že není v zákone 108/2006 Sb., o sociálních službách, ani v prováděcí vyhlášce či ve výše uvedeném doporučeném postupu MPSV jasně vymezeno, že jakákoliv doprava klientů je

fakultativní činnost, považujeme zajištění dopravy do dílen služby STD a zpět a poskytnutí asistence jako základní činnost naší služby a to z níže popsaných důvodů.

Odůvodnění:

1) Pokud je pro klienta služba vhodná a přínosná a jedinou překážkou ve využívání služby je nemožnost dopravit se na místo poskytování služby, měl by poskytovatel společně s donátory hledat řešení odstranění této překážky, zajistit dostupnost služby, **zabránit tak sociálnímu vyloučení takové osoby a podpořit její začlenění a rozvoj dovedností.**

Jak poskytovatel, tak donátor by svým proaktivním jednáním měli usilovat o naplnění požadavků zákona:

V § 2 odst. 2 ZSS uvádí **Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob**, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování.

V § 3 písm. a) ZSS uvádí, že **sociální službou se rozumí činnost nebo soubor činností zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.**

Podle našeho názoru a v souladu s § 3 písm. a) ZSS není sociální služba jen přímé využívání služby, ale také zajištění její dostupnosti a reflektování potřeb a možností klienta.

Zajištění dopravy pro klienty, kteří nemůžou využít jiných zdrojů z níže popsaných objektivních důvodů, **považujeme za základní činnost služby, která podporuje dostupnost služby a zabraňuje sociálnímu vyloučení klienta.**

1) Klient **nemá možnost využít jiných způsobů dopravy na místo poskytování služby:**

- Veřejná doprava – jeho těžší **zdravotní postižení neumožňuje** využití těchto služeb (omezená imobilita, větší únava klienta, psychický stav klienta). Zároveň klient potřebuje stálou asistenci kvalifikovaného pracovníka v případě zdravotních komplikací při cestě samotné.

- Sociální služba: osobní asistence – v regionu poskytovatelé této služby nenabízejí možnost poskytnutí osobní asistence a přepravu klienta vlastním automobilem do místa poskytování služby Sociálně terapeutických dílen – na tuto vzdálenost.

Předem děkujeme za Váš čas a odborné vyjádření k této problematice otázce.

Dobrý den paní Horáková,

dne 27.11.2013 jsme vznesli dotaz ke sporné otázce zajištění dostupnosti služby Sociálně terapeutické dílny ve formě dopravy osob s těžším zdravotním postižením z místa jejich bydliště do místa poskytování služby STD. Původní dotaz níže.

Touto otázkou se stále zabýváme a ráda bych doplnila ještě další zjištěné informace, které podle našeho názoru podporují fakt, že **zajištění dostupnosti služby STD ve formě dopravy osob s těžším zdravotním postižením z místa jejich bydliště do místa poskytování služby STD je základní činnost v rámci STD.**

Fakta:

1) Na stánkách MPSV v Sekci nejčastější dotazy a odpovědi byl zodpovězen níže citovaný dotaz, zda doprovody klienta spadají do základních činností: <http://www.mpsv.cz/cs/13369>

„Doprovod uživatelů sociálních služeb k lékaři pracovníky poskytovatele sociálních služeb. Rozsah individuálního doprovodu uživatele k lékaři pracovníkem poskytovatele v rámci základních činností u jednotlivých sociálních služeb.

Doprovod uživatele sociálních služeb k lékaři pracovníkem poskytovatele je úkonem poskytovaným v rámci základních činností. Vyjmenované druhy sociálních služeb, jsou uvedené ve vyhlášce MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, kde je doprovod

k lékaři přímo mezi jednotlivými úkony vyjmenovanými v rámci **základní činnosti „zprostředkování kontaktu se společenským prostředím“**. I u těch **sociálních služeb, kde doprovod k lékaři není přímo uveden v základní činnosti, se jeho poskytování předpokládá v rámci ustanovení, kde se hovoří o pomoci a podpoře při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob**. Přitom je **vždy nezbytné vycházet z individuálně určených potřeb osob, kterým jsou sociální služby poskytovány**, v souladu s ustanovením § 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Mezi uživateli sociálních služeb existuje rozdílná míra schopností, kterou je třeba reflektovat při sestavování individuálního plánu.“

Odůvodnění, stanovisko poskytovatele:

Na základě odpovědi MSPV je patrné, že **zajištění doprovodu klienta** – ať už k lékaři, je **považováno za jednu ze základních činností**, která spadá pod „zprostředkování kontaktu se společenským prostředím“. Dotaz byl vznesen k otázce jen doprovodu k lékaři, ale na základě odpovědi MSPV se dá usuzovat, že odpověď by byla stejná i v případě doprovodu na jiná místa: např. na úřady či k jinému poskytovateli sociálních služeb. Jedná se o aktivitu podporující sociální začleňování osob se zdravotním postižením.

Jednou ze základních činností služby Sociálně terapeutické dílny definovaných v prováděcí vyhlášce MPSV č. 505/2006 Sb., § 32, odst. 1, písm. d, bod 2 je uvedeno: „pomoc při obnovení nebo upevnění, **zprostředkování kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.**“

Jelikož doprovod a doprava klientů s těžším zdravotním postižením do místa poskytování služby a zpět domů:

- zabraňuje jejich sociálnímu vyloučení

(tak jak to požaduje zákon v § 3 písm. a), zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

- podporuje jejich začlenění – zprostředkování kontaktu s přirozeným prostředím

(uvedeno v § 32, odst. 1, písm. d, bod 2, vyhláška č. 505/2006 Sb.)

- rozvíjí jejich dovednosti,

považujeme to za základní činnost v rámci služby STD a zajištění její dostupnosti.

2) Služba sociálně terapeutické dílny je sice ambulantní služba, ale i tak je možné uživateli poskytovat podporu při cestě do místa poskytování služby a zpět.

Tento fakt podporuje i definice forem poskytování sociálních služeb uvedených v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 33, odst. 3:

„Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování.“

V zákoně není uvedeno, že doprovod či dopravu nemůže zajistit i poskytovatel dané sociální služby.

Z důvodů popsaných výše a na základě odůvodnění obsažených také v původním dotazu, považujeme zajištění dopravy pro osoby s těžším zdravotním postižením do místa poskytování služby a zpět jako základní činnost v rámci služby STD.

Předem děkujeme za Váš čas a odborné vyjádření k této problematice otázce.

„pomoc při obnovení nebo upevnění, **zprostředkování kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.**“

Jelikož doprovod a doprava klientů s těžším zdravotním postižením do místa poskytování služby a zpět domů:

- zabraňuje jejich sociálnímu vyloučení

(tak jak to požaduje zákon v § 3 písm. a), zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

- podporuje jejich začlenění – zprostředkování kontaktu s přirozeným prostředím

(uvedeno v § 32, odst. 1, písm. d, bod 2, vyhláška č. 505/2006 Sb.)

- rozvíjí jejich dovednosti,

považujeme to za základní činnost v rámci služby STD a zajištění její dostupnosti.

2) Služba sociálně terapeutické dílny je sice ambulantní služba, ale i tak je možné uživateli poskytovat podporu při cestě do místa poskytování služby a zpět.

Tento fakt podporuje i definice forem poskytování sociálních služeb uvedených v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 33, odst. 3:

„Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování.“

V zákoně není uvedeno, že doprovod či dopravu nemůže zajistit i poskytovatel dané sociální služby.

Z důvodů popsaných výše a na základě odůvodnění obsažených také v původním dotazu, považujeme zajištění dopravy pro osoby s těžším zdravotním postižením do místa poskytování služby a zpět jako základní činnost v rámci služby STD.

Předem děkujeme za Váš čas a odborné vyjádření k této problematické otázce.

Dobrý den

Pokusím se odpovědět na Váš dotaz.

Dopravu klienta do služby se základními činnostmi sociálně terapeutické dílny obtížně propojíme. Zejména je obtížné tvrdit, že doprovod / doprava uživatele z místa bydliště do sociální služby je zajištění kontaktu se společenským prostředím. Bylo by tak ale ve vašem případě možné argumentovat v případě např. nácviku pracovních dovedností a doprovodu/dopravy uživatele ze služby STD k zaměstnavateli.

Např. v pobytových službách bychom se v otázkách „dopravy“ mohli skutečně odrazit od základní činnosti zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a podpořit bezplatnost služby faktem, že si klient za poskytování základních činností služby již platí příspěvkem na péči, takže proč by měl platit znovu....Ale jedná se zde o službu, která uživatele vyčleňuje a dopravou klientovi pomáháte při kontaktu s komunitou/běžným společenským prostředím. Nejedná se o dopravu z komunity do služby.

Bohužel i v pobytových službách MPSV v poslední době tlačí na to, aby doprava klienta (nikoliv doprovod) byl řazen vždy mezi fakultativní služby a poskytovatel si tyto služby nechal zaplatit. A to např. i dopravu klienta domova pro seniory za lékařem, kde např. možnost ponechání si vlastního lékaře úzce koresponduje s uplatněním vlastní vůle klienta. Vytýkala jsem např. i při inspekcích v roce 2013 poskytovateli, že si veškerou dopravu nechá zaplatit (právě s odkazem na povinnost

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

zprostředkovat kontakt se společenským prostředím a uplatněním vlastní vůle, ale MPSV nakonec poskytovatele v platbách podpořilo. Dovolila jsem si tuto odbočku proto, abych Vám ilustrovala stávající výklad MPSV pro „dopravu“.

Takže za základní činnost STD bych dopravu nepovažovala, což ale neznamená, že byste tuto dopravu neměli, nebo dokonce nesměli zajišťovat. I když st. č. 8 nám ukládá využívat pro uspokojení individuálně určených potřeb uživatelů služby jiné fyzické osoby, v případě, že nejsou v komunitě dispozici, je naprosto legitimní využít k podpoře vlastní službu. Využití fakultativní služby také pochopitelně neznamená, že by doprava měla být pro Vaše klienty tak nákladná, že by ji nemohli využívat, nebo že jim zůstane pouze alternativa jezdit veřejnou dopravou. Realizací fakultativní služby za *příjemných finančních podmínek* prokazujete všechno to, co jste mi dobře popsala- pomáháte klientovi sociální službu využít. Argumentaci pomocí základních zásad zákona je možno využít i ve prospěch tvrzení, že doprava v běžném prostředí je veřejnou službou, která se platí a našim úkolem je vytvářet v sociálních službách podmínky co nejbližší běžnému životu. Pokud by klienti využívali nezávisle na vás službu osobní asistence, bude jim také zpoplatněna.

Obdržela jsem nyní Váš druhý mail a zdá se, že jsem na něj již v předchozím textu odpověděla. Jenom pro srozumitelnost ještě jednou upozorňuji, že je nutné ve výkladu na stránkách MPSV rozlišit i doprovod- asistent jde s klientem za lékařem a dopravu- odvoz. Zcela chápu, že v případě lidí s fyzickým handicapem oboje splývá. I proto bych např. ve výše uvedeném příkladu doprava/doprovod za zaměstnavatelem jako poskytovatel trvala na tom, že i doprava bude pro klienty zdarma.